

Nr 161.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående bidrag till aflöning åt den skandinaviske bibliotekarien vid nordiska afdelningen af S:te Genevièvebiblioteket i Paris; gifven Stockholms slott den 22 mars 1912.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen

att för beredande af bidrag för hvartera af åren 1912 och 1913 till aflöning åt den skandinaviske bibliotekarien vid den nordiska afdelningen af S:te Genevièvebiblioteket i Paris med 800 kronor för år anvisa på extra stat för år 1913 ett anslag af 1,600 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna godt meddela.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kunglig nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro,

Enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Fridtjuv Berg.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 mars
1912.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSSVÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Berg anförde härefter:

Bidrag till
aflöning åt
den skandina-
viske biblio-
tekarier vid
nordiska af-
delningen af
S:te Gene-
vièvebiblio-
teket i Paris.

I skrifvelse den 20 januari 1912 har den skandinaviske bibliotekarien vid nordiska afdelningen eller såsom den benämnes »Le Fonds Scandinave» vid S:te Genevièvebiblioteket i Paris Fritiof Palmér anhållit, att proposition måtte aflåtas till Riksdagen om anvisande af extra anslag å 1,600 kronor såsom bidrag till nämnda bibliotekaries aflönande för åren 1911 och 1912.

Till frågans belysning torde jag först få redogöra för hvad tidigare i detta ämne förekommit.

Genom nådiga beslut den 14 augusti 1903, den 24 mars 1904 och den 3 mars 1905 tillerkändes den i Paris då bosatte norske litteratören Erik Lie, som år 1896 af vederbörande franska myndighet antagits till oafönad tjänsteman vid »Le Fonds Scandinave», från allmänna besparingarna å anslagen under riksstatens åttonde hufvudtitel ett understöd af

500 kronor för hvarterdera af åren 1903, 1904 och 1905 för att blifva i tillfälle att ägna arbete åt att ordna, katalogisera och göra tillgänglig ifrågavarande litteraturafdelning. Lie åtnjöt icke statsanslag från något af de öfriga skandinaviska länderna, men från Norge lærer enahanda understöd blifvit honom beredt på enskild väg.

År 1906 inkom Palmér, som den 4 januari samma år af vederbörande franska myndighet utnämnts till Lies efterträdare vid »Le Fonds Scandinave», med ansökan om understöd af 800 kronor för nämnda år eller åtminstone samma belopp som Lie åtnjutit, 500 kronor.

Palmér anförde därvid, att ursprungliga tanken varit, att på denna mötesplats för nordisk litteratur skulle finnas en skandinav del för att biträda vid katalogiseringen af det betydande och alltjämt växande bokförrådet, dels ock för att tillhandagå den besökande publiken med råd och upplysningar. Franska staten tillhandahölle lokal, lyse, uppvärmning och fransk bibliotekspersonal för ifrågavarande afdelning, men den franska lagen lade hinder i vägen för aflönande af en utlänning. Då institutionen hufvudsakligast tjänade skandinaviska intressen, vore det billigt, att de tre nordiska länderna äfven gemensamt aflönade den skandinaviske bibliotekarien. Danmark och Norge hade dock tills vidare ställt sig afvisande i frågan.

I ärendet afgaf öfverbibliotekarien vid kungl. biblioteket, numera riksbibliotekarien, infor dradt utlåtande den 26 februari 1906 och uttalade därvid:

Det vore synnerligen angeläget, att föreståndarskapet för en åt skandinavisk litteratur ägnad specialsamling i ett af Frankrikes största bibliotek, hvilken, såvidt öfverbibliotekarien hade sig bekant, vore den enda i sitt slag utom de skandinaviska ländernas gränser, innehades af en person, förtrogen med skandinaviskt språk och skandinaviska förhållanden. Detta vore af vikt för att välbehöflig ledning skulle kunna gifvas åt dem, som anlidade nämnda samling, vare sig de vore i Paris bosatta eller tillfälligt vistande skandinaver eller främlingar, som sökte upplysningar angående nordiska förhållanden. Öfverbibliotekarien fann sig emellertid böra afstyrka bifall till ansökingen. Säsom skäl härför anförde öfverbibliotekarien, att ehuru från svensk sida icke kunde ifrågakomma någon inverkan vid tillsättandet af den skandinaviske föreståndaren, det dock vore af vikt, att denne, därest han skulle aflönas med statsmedel, innehade erforderlig kompetens för platsens skötande. Palmér hade emellertid icke styrkt sig hafva förvärfvat någon erfarenhet i eller förtrogenhet med bibliotekskänedom och biblioteksskötsel. Visserligen kunde i förevarande fall fordringarna i sådant hänseende ej sättas allt för högt, men att de icke kunde lämnas helt och hållet å sido, därom bure den ansökningshandlingarna bilagda tryckta katalogen ett ojäfaktigt vittnesbörd. Denna katalog företedde i sina nu fullbordade delar så talrika fel och ofullkomligheter, att dess revision och förbättrande, åtminstone i fortsättningen, syutes vara ett synnerligen angeläget åliggande för utgifvaren däraf.

Vidare framhöll öfverbibliotekarien, att Palmér, som bekände sig till en avanceradt socialdemokratisk ståndpunkt och hade publicistisk verksamhet, särskildt så-

som medarbetare i tidskriften »l'Européen», knappast försummat något tillfälle att på det mest ofördelaktiga sätt uttala sig om sitt fädernesland, från hvilket han dock ifrågasatte understöd. Överbibliotekarien ansåge emellertid, att af den, som skulle utföra en på sätt och vis hela Skandinavien representerande befattning, fordrades en hög grad af takt och stor återhållsamhet i offentliga yttranden. I annat fall vore det högeligen att befara, att man stötte bort från den gemensamma institutionen den ena eller andra nationens medlemmar, och att i detta fall de svenska intressena blefve lidande syntes icke kunna betviflas; åtminstone torde det vara klart, af hvad slag de upplysningar skulle blifva, som hädanefter komme att gifvas åt de fransmän, som ville göra sig underrättade om Sveriges politiska och sociala förhållanden.

Vid ärendets föredragning den 9 mars 1906 fann Kungl. Maj:t ej skäl bifalla Palmér's ansökning.

Senare under år 1906 förnyade Palmér sin förut gjorda ansökning och anförde därvid bland annat:

Franska staten hade anslagit medel till tryckning af katalog öfver ifrågasvarande boksamling. För upprättande af denna katalog, utan hvilken bokskatterna ju skulle vara värdelösa såsom otillgängliga för publiken, fordrades biträde af en skandinavisk bibliotekarie, och det hade vid afskiljande af »Le Fonds Scandinave» från det öfriga biblioteket varit en gifven förutsättning från den franska administrationens sida, att då fransk lag hindrade afförande af utlänning, denne ombärlige tjänsteman skulle ersättas för sitt arbete af de skandinaviska länderna, hvilkas intressen institutionen så godt som uteslutande tjänade. Till styrkaude af sin kompetens för befattningen åberopade Palmér åtskilliga uppgifna förhållanden och bifogade handlingar.

I afgifvet yttrande den 18 december 1906 vidhöll överbibliotekarien vid kungl. biblioteket i hufvudsak sitt förra utlåtande, och genom beslut den 31 december 1906 blef jämväl denna ansökning af Kungl. Maj:t afslagen.

Vid 1908 års Riksdag väcktes af mig jämte tre andra medlemmar af Andra Kammaren en motion (nr 122), däri hemställdes om ett extra anslag af 1,600 kronor såsom bidrag till aflöning för åren 1908 och 1909 af ifrågasvarande bibliotekarie. I motionen anfördes bland annat:

I Paris funnes sedan några år en i sitt slag enastående utpost för svensk och allmän nordisk kultur, den skandinaviska afdelningen af Site Genevièvebiblioteket (Le Fonds Scandinave). I sin nuvarande form, såsom en till egen lokal förlagd, fristående del af det nämnda biblioteket, hvilket vore ett af Frankrikes största, invigdes »Le Fonds Scandinave» den 6 november 1903 i närvaro af de tre nordiska rikenas sändebud och konsulter, Sveriges ärkebiskop m. fl. honoratiore. Redan därförut hade denna institution fått bland annat mottaga den rikhaltiga skriftsamling, som Sverige vid världsutställningen i Paris år 1900 där utställt, och i anslutning härtill andra värdefulla bokgåfvor från akademier och liknande institutioner äfvensom från bokförläggare. Särskildt hade Sveriges vetenskapliga litteratur, tack vare regelbundna sändningar från Uppsala universitet, blifvit väl företrädd. Biblioteket hade redan för ett år sedan innehållit omkring 30,000 böcker och broschyrer, hvaraf större delen svenska.

Betydelsen för vårt land att vara på detta sätt andlig hufvuddelägare i ett i Paris

förlagdt omfattande bibliotek med vetenskaplig karaktär låge i öppen dag. Utländska forskare, som önskade upplysningar om nordiska förhållanden, hade här en allt mera anlitad möjlighet att erhålla sådana. Biblioteket vore ur denna synpunkt ett nästan oundgängligt supplement till den nyligen inrättade professuren i Sorbonne i nordiska språk. Men därtill gäfvé detsamma de många skandinaver, som vore bosatta eller som studerade i Paris, en värdefull möjlighet att behålla kännning med hemlandets lif och litteratur. Franska staten hade nämligen sörjt äfven för en läsesal, där också tidsskrifter och tidningar tillhandahölles, samt gifvit tillstånd att bevilja hemlån af böcker åt skandinaver.

Öfver hufvud hade de franska myndigheterna med särskild välvilja omhuldat denna institution, som ju dock i första rummet måste anses tjäna nordiska intressen. En rymlig lokal vid Panthéonplatsen vore upplåten åt afdelningen. Vid densamma vore anställda och aflönade två franska bibliotekariéer och en vaktmä-tare. Vidare inköptes hvad som utom Skandinavien publicerades om de nordiska länderna och folken. Ytterligare betalades utgifter för bokinbindning, lyse och bränsle m. m., i allt en årsbudget på omkring 8.000 francs.

Äfven tryckningen af den katalog, utan hvilken ett sådant biblioteks värde blefve ytterligt reduceradt, betalades med franska medel. Däremot vore det klart, att för upprättandet och fullföljandet af denna katalog fordrades biträde af lämplig person från något af de nordiska länderna. Endast en sådan kunde också till fullo gå besökande landsmän och utländska forskare till handa. Det torde äfven hafva varit en förutsättning från den franska administrationens sida, då det skandinaviska biblioteket skildes ut från S:te Geneviève, att en sådan ounbärlig tjänsteman skulle finnas samt att han, då fransk lag hindrade aflöning af utlänning, skulle ersättas för sitt arbete genom bidrag från de af biblioteket intresserade nordiska länderna.

I motionen framhölls vidare, att danska riksdagen år 1907 beviljat ett årligt bidrag å 500 kronor till bibliotekariéns aflönande.

Motionen blef emellertid af Riksdagen afslagen.

I skrifvelse den 27 september 1908 gjorde Palmér ånyo framställning om statsbidrag till den skandinaviske bibliotekariéns aflönande. Palmér anhöll denna gång, att ett extra anslag af 1,600 kronor måtte af Riksdagen utverkas såsom bidrag till bibliotekariéns aflönande för åren 1908 och 1909.

Till styrkande af sin kompetens bifogade Palmér betyg öfver den 8 december 1899 aflagd filosofie kandidatexamen, utlåtande af S:te Genevièvebibliotekets administratör, ett korrekturark af den under tryckning varande katalogen samt en promemoria rörande katalogiseringsarbetet. Nämnda intyg utmynnade i det omdömet, att Palmér både genom sin lämplighet som fackman och genom de verkliga tjänster, han gjorde icke blott biblioteket utan äfven den svenska kolonien i Paris, vore fullt värd att erhålla det begärda anslaget.

Palmér upplyste, att för det dåvarande Finland, Norge och Danmark bidroge till hans aflönande, Norge med ett belopp af 400 kronor årligen. Han ansåge det olämpligt att låta dessa länder ensamma upprätthålla en institution, hvaraf Sverige droge största gagnet. Så vore exempelvis af de år 1908 nytillkomna läntagarna 36 % svenskar, medan danskar och norrmän tillsammans ej komme upp till 32 %. Likaledes vore af

den nytillkomna litteraturen öfver hälften svensk. Palmér bifogade en statistik rörande »Le Fonds Scandinave» för första halfåret 1908, utvisande att under denna tid antalet besökande varit 807, antalet hemlan 324 och de beblänta volymerna 937. Den nyförvärfvade litteraturen hade utgjorts af 1,250 volymer och häften, däraf 750 svenska. Inskrifna läntagare hade varit 616, däraf under året nytillkomna 70, fördelade på följande nationer:

svenskar	25
finnar	7
norrmän	8
danskar	14
isländare	2
fransmän	10
andra nationer.....	4

Öfverbibliotekarien afgaf den 4 mars 1909 infordradt yttrande i ärendet.

Han hänvisade därvid till sina förut i samma ämne afgifna utlåtanden och framhöll, att han nu inskränkte sig dels till ett uttalande om Palmérs kompetens till den ifrågavarande befattningen, dels till en framställning af det gagn, som den skandinaviska afdelningen af S:te Genevièvebiblioteket syntes bereda i Paris bosatta eller vistande svenskar, samt af den betydelse, som kunde tillmätas afdelningen såsom representerande svensk litteratur och svensk vetenskaplig forskning.

»Hvad först angår sökandens kompetens har han nu företett ett betyg angående vid Göteborgs högskola aflagd filosofie kandidatexamen, som utvisar mycket fördelaktiga vitsord i moderna språk och litteraturhistoria, ämnen hvilka såsom förkunskaper för biblioteksverksamhet måste tillerkännas särskild betydelse. Vidare föreligger ett intyg från chefen för S:te Genevièvebiblioteket den 25 september 1908, i hvilket jag särskildt fäst mig vid, att Palmér under sin treåriga anställning därstädes icke inskränkt sig till den lagstadgade tjänstgöringen, utan för fullgörandet af sina åligganden sett sig nödsakad att »nästan dagligen» vara närvarande i biblioteket. Viktigast för frågans bedömning är det prof på den tryckta katalogen, som blifvit bilagd ansökningen. Palmér har i en promemoria redogjort för denna katalogs tillkomst och gifvit en tillfredsställande förklaring i fråga om anledningen till de brister, som anförts beträffande förut tryckta delar af densamma, brister som jag för min del icke tillkrifvit honom; af mina föregående utlåtanden torde tydligt framgå, att den kritik, jag underkastat katalogarbetet, gällt den del däraf, som verkstälts af Palmérs företrädare och som ensamt varit för mig tillgänglig. Det nu framlagda tryckarket utmärker sig fördelaktigt framför de föregående. Jag har icke funnit något af vikt att anmärka däremot, och de ofullkomligheter, som Palmér-själ i sin promemoria påpekat, synas mig dels vara af ringa betydelse, dels ej kunna i arbeten af denna art helt och hållet undvikas.

Hvad angår det gagn, som Sverige och svenskar kunna draga af S:te Genevièvebibliotekets skandinaviska afdelning, vill jag ytterligare betona hvad jag vid flera tillfällen uttalat, att det för vårt land måste anses synnerligen viktigt, att dess litteratur må vara rikhaltigt representerad i ett af världskulturens hufvudcentra, och detta ej blott för de svenskar, som därigenom sättas i tillfälle att underhålla sina andliga förbindelser med moderlandet, utan äfven för de utlänningar, som söka kunskap om

Sverige och svenska förhållanden. Jag vidhåller likaledes hvad jag förut yttrat, att det oundgängliga villkoret för att en svensk boksamling i Paris skall göra åsyftadt gagn är, att dess vårdare skall vara förtrogen med svenskt språk och äfven, så vidt förhållandena medgifva, med svensk litteratur och historia.

Af de statistiska uppgifter, som förut varit för mig tillgängliga, synes emellertid framgå, att svenskar mindre än danskar och norrmän begagnat sig af biblioteket i fråga. Af läntagare inskrifna den 1 december 1905 utgjorde svenskar endast 18 procent mot norrmän 26 procent och danskar 29 procent. Härei synes sedermera en förändring ha inträdt: af de intill juni 1906 nytillkomna läntagare hafva svenskar utgjort 38 procent; statistiken för år 1907 öfver de biblioteket besökande utvisar procentalen: svenskar 37, fransmän 23, danskar 18, norrmän 11, finnar 4 och öfriga nationer 7; under första hälften af år 1908 uppgick antalet besök till 807 (uppgift om fördelning efter nationer saknas) och antalet inskrifna läntagare till 616, hvaraf under året tillkommit 70, nämligen 25 svenskar, 16 danskar och isländare, 10 fransmän, 8 norrmän, 7 finnar och 4 af andra nationer. På grund af här meddelade siffror synes man ej kunna jäfva sökanden, då han yttrar: 'att Sverige verkligen drager största gagn af institutionen, därom kan icke mer än en mening råda'.

Angående den plats, som svensk litteratur intager i bibliotekets samlingar, kan framhållas sökandens uppgift, att af under förra halfåret 1908 nytillkomna 1.250 volymer och häften öfver hälften eller 750 nummer voro svenska. Att den svenska litteraturen är den i samlingen öfvervägande framgår äfven af det bifogade katalogarket. Däri upptagna arbeten fördelas efter språk sålunda:

svenska	124
danska	83
norska	14
finska	8
andra språk.....	64
	Summa 293

Bland arbeten, som här räknats under rubriken 'andra språk', förekommer ett ej ringa antal böcker, som äro tryckta i Sverige eller som, tryckta utomlands, behandla svenska ämnen.

På grund af hvad ofvan anförts får jag såsom min mening uttala, att från de synpunkter, som af mig tagits i betraktande, anledning icke kan finnas att vägra bifall till den gjorda ansökningen.»

Genom utrikesdepartementets försorg införskaffades yttrande i frågan från Kungl. Maj:ts minister i Paris. Detta yttrande var dagteckadt den 14 april 1909 och af följande innehåll:

Den ganska stora samling skandinavisk litteratur, som finnes vid S:te Genevièvebiblioteket och som af vederbörande franska myndigheter omfattats med stor välvilja, syntes ministern ägnad att i afsevärd grad gagna de skandinaviska länderna, först och främst genom det tillfälle, som därigenom bereddes franska och andra utländska intellektuella kretsar i ett kulturcentrum af Paris betydelse att inhämta kännedom om dessa länder och deras kultur. Betydelsen häraf torde, i betraktande af den vaknande insikten om vikten för de mindre länderna af att i de stora kulturländerna finnes en

riktig och oförvillad uppfattning af de förras förhållanden, icke vara af nöden att närmare utveckla. I andra hand framstode denna samling såsom ett medel till underhållandet hos i Paris boende svenskar af den andliga samhörigheten med hemlandet, och den förtjänade i detta afseende en plats såsom ett led i sträfvaudena för bevarandet af sambandet mellan de utflyttade och de hemmavarande elementen af ett och samma folk. De af Palmér lämnade statistiska uppgifterna syntes ministern gifva bekräftelse på den roll, samlingen i båda nu angifna hänseenden kunde spela. De kompletterade en vid yttrandet fogad uppgift angående utlån och besökare, som ministern på begäran fått från biblioteket den 23 mars 1909. Då nu lyckliga omständigheter gjort, att en sådan institution funnes, torde allt skäl föreligga, liksom det ock torde vara i eget välförstådt intresse, att Sverige, i mån anledning därtill förefunnes och inom skäliga gränser, bidrage till att institutionen kunde i nyss angifna afseenden blifva till största möjliga gagn. Denna uppfattning om den nationella uppgift, institutionen vore ägnad att fylla, hade för öfrigt i Sverige först af de skandinaviska länderna vunnit erkännande. Tvärtemot det förda talet om att det nu gällde för Sverige att ej visa sig efterblifvet utan följa föredömet från de andra nordiska länderna, vore det Sverige som härvidlag föregått med exempel.

Största möjliga gagn kunde tydligen institutionen göra endast under förutsättning, att icke blott dess samlingar gjordes lätt tillgängliga genom deras rationella katalogisering, utan äfven att tillgång till nödig handledning funnes för de med skandinaviska språk och med skandinaviska förhållanden nödvändigtvis som regel mindre förtrogna utländska forskarna. För båda dessa uppgifter vore biträde af en person af skandinavisk nationalitet och med vissa intellektuella kvalifikationer högst önskligt, att icke säga nödvändigt. I detta afseende, såväl som beträffande de af Palmér åberopade biblioteks- och lärdomsmeriterna, inskränkte ministern sig till att instämma uti hvad öfverbibliotekarien vid kungl. biblioteket anförde.

Eu annan sida af saken vore, huruvida Palmér på grund af sin litterära verksamhet i en del af den utländska pressen kunde och borde anses hafva förverkat det anslag från Sverige för bibliotekarieverksamheten, som eljest tvifvelsutan gärna skulle hafva lämnats. Den hållning i politiska frågor, han intagit år 1905, de åsikter, han utvecklat i uppsatser till tidningar eller tidskrifter af internationell färg, särskildt den nu upphörda »l'Européen», och det sätt, hvarpå han framställt förhållandena i Sverige, hade icke kunnat annat än väcka harm och anstöt hos hvarje fosterlandsvän, och då han åberopade den enligt svensk lag och författning hvarje svensk medborgare tillkommande rätt att i skrift gifva uttryck åt sina åsikter, syntes han förbise den skillnad, som borde göras mellan att inom eget land kritisera där rådande förhållanden och för utländska läsare ställa Sverige och förhållandena där i en ensidig och skef dager. Att emellertid uti ett beviljande af ett anslag till Palmér vilja se liksom en uppmuntran eller belöning för en dylik verksamhet syntes vara att väl mycket skjuta öfver målet och tillägga hans publicistiska inflytande allt för stor betydelse. Sveriges anseende som ett land med fäderneärfd lagbunden frihet och gammal kultur, som samtidigt visat sig icke vara efterblifvet eller oemottagligt för tidens växlande kraf och uppfattningssätt, vore för starkt rotfästadt i utlandets omdöme för att af dylika publicistiska uttalanden taga någon skada. Ministern ansåge därför, att man kunde bortse från hvad Palmér i sådant afseende felat och bedöma saken objektivt ur synpunkten af hans verksamhet som bibliotekarie vid »Le Fonds Scandinave». Härvid framställde sig den frågan, om Palmér vid utöfvandet af den handledning åt

utländska forskare, som inginge såsom det ena momentet i det skandinaviska biblioteksbitrådets uppgift, lät sig ledas af samma starkt utpräglade socialistiska och kanske äfven internationalistiska syn på tingen som de, hvilka kommit till synes i hans franska skriftställer. Skulle så blifva förhållandet, ville ministern instämma i hvad öfverbibliotekarien i sitt utlåtande den 26 februari 1906 uttalat, eller att det blefve skäligen vilseledande upplysningar om svenska förhållanden, som komme att spridas från S:te Geneviëvebiblioteket. Men såvidt ministern hade sig bekant, hade emellertid icke hittills något förekommit, som tydde på att icke Palmér skulle i denna sin verksamhet iakttagit skyldig återhållsamhet, och han hade för ministern muntligen förklarat sig inse, hvilka förpliktelser i denna del ställningen medförde för den, som från sitt land ifragasatte offentligt understöd. En dylik återhållsamhet i uttalandet af personliga åsikter vore man enligt ministerns förmenande, rent objektivt sedt, berättigad fordra från etthvert af de nordiska ländernas sida af innehafvaren af ifrågavarande befattning. Bibliotekarien vid »Le Fonds Scandinave» kunde i detta afseende ingalunda likställas med en ämbetsman i hemlandet, utan snarare till en viss grad jämföras med andra, som hade uppdrag att gent emot utlandet bevaka nationella intressen, de diplomatiska och konsulära ämbetsmännen. Hvar gränsen borde dragas blefve väl mest en personlig omdömes- och taktfråga, men så mycket torde kunna anses obestriddigt, att uppdragets på samma gång gemensamt skandinaviska och för hvart och ett af de skandinaviska länderna nationella karaktär åt denna förpliktelse gäfve en dubbel riktning: å ena sidan finge dess innehafvare icke i en fråga, som rörde ett af de skandinaviska länderna, vare sig hans eget eller ej, framstå såsom partigångare, å andra sidan finge han icke stöta för hufvudet nationella känslor och åskadningar i något af dessa länder. Detta följde enligt ministerns förmenande af blotta mottagandet af en uppgift af denna art, oafsedt om ersättning af statsmedel utginge eller ej, men gifvetvis förlänade ett statsanslag åt uppdraget, om ock icke, såsom Palmér uttryckte sig i en ministerns yttrande bilagd skrifvelse den 11 april 1909, något slags officiellt representantskap, så dock en särskild, i viss grad auktoriserad karaktär, som endast kunde ytterligare skärpa nu omhandlade förpliktelse.

Då ministern ansåge, att Palmérs skriftställer icke borde utgöra hinder för beviljandet af det begärda anslaget, därest detsamma af andra skäl ansåges böra utgå, då Palmér i fråga om den del af det skandinaviska biblioteksbitrådets uppgift, som afsåge samlingarnas katalogisering, utfört ett enligt sakkunnigt omdöme tillfredsställande arbete, i hvars utförande Sverige utan tvifvel vore intresserad, då det syntes, som om i alla händelser i denna del skäl vore att, oafsedt att intet som helst uppdrag därtill lämnats Palmér från ansvarigt svenskt håll, sådan ersättning finge utgå, samt då slutligen förreståndaren för den skandinaviska afdelningen vid besök hos ministern vitsordat Palmérs förtjänster samt förordat hans ansökan, ville ministern tillstyrka bifall till densamma.

I sin i ministerns yttrande omförmälda skrifvelse den 11 april 1909 lämnade Palmér åtskilliga uppgifter rörande den skandinaviska biblioteksafdelningens anlåtande och dess bokförvärf från Sverige samt anförde slutligen, att han, så länge han allenast varit privatman eller i fransk tjänst stående bibliotekarie, ansett sig hafva full frihet att tjäna Sveriges intressen så, som syntes honom bäst, men att han, därest beviljandet af statsbidrag från Sveriges sida ansåges medföra något slags officiellt representantskap, naturligtvis måste taga de konsekvenser, en dylik ställning medförde.

Äfven denna gång blef emellertid Palmérs ansökning af Kungl. Maj:t afslagen. Kungl. Maj:ts beslut i ärendet meddelades den 23 april 1909.

Genom en inom Andra Kammaren väckt motion (nr 148) blef frågan föremål för pröfning af 1909 års Riksdag. I afseende å denna motion, som afsåg ett anslag å 1,600 kronor som bidrag till bibliotekariens aflöning för åren 1909 och 1910, stannade kamrarna uti olika beslut, i det att Första Kammaren afslog, men Andra Kammaren biföll densamma. Efter företagen gemensam votering blef motionen af Riksdagen afslagen.

Slutligen väcktes vid 1910 års Riksdag förslag om beviljande af anslag till svenska afdelningen vid S:te Genevièvebiblioteket i Paris. Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (nr 147) föreslogs nämligen, att Riksdagen måtte på extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af 1,600 kronor att ställas till svenske ministerns i Paris förfogande för att af honom, på sätt han funne rättvist och skäligt, användas till ersättande af det arbete, som under åren 1910 och 1911 kunde komma att nedläggas för den svenska afdelningen af nämnda bibliotek. Jämväl denna motion blef af Riksdagen afslagen.

I sin nu ifrågavarande ansökning har Palmér åberopat ofvannämnda vid 1908 och 1909 års Riksdagar väckta motioner och vidare anfört:

S:te Genevièvebibliotekets nordiska afdelning vore stadd i jämn tillväxt, detta såväl hvad beträffade boksamlingens omfattning som dess begagnande. Så till exempel omfattade bibliotekets nyförvärf under år 1911 ej mindre än 1,366 volymer, hvaraf ungefär två tredjedelar komme på den svenska litteraturens del. Bland besökarna, hvilkas antal vore i stadigt stigande, vore ock flertalet svenskar.

Utlåningen, som för de sista fem åren uppvisade ett medeltal af 51 utlån, respektive 156 utlånta volymer per månad, hade under år 1911 pågått i den utsträckning, som af nedanstående statistiska tabell utvisades:

1911	Antal hemlån	Antal utlånta volymer
januari	81	180
februari	57	153
mars	91	259
april	33	104
maj	70	217
juni	43	126
juli	30	113
15 - 30 september	15	43
oktober	49	177
november	54	210
december	62	175
	Summa 585	1,757

hvilket i medeltal utgjorde 53 utlån, respektive 160 utlånta volymer per månad under den tid, biblioteket halles öppet.

Naturligtvis hade på grund af den begränsade tid, som Palmér hittills kunnat ägna en otillräckligt aflönad syssla, en hel del arbete — delvis af ganska trängande natur — dels aldrig kunnat påbörjas, dels så småningom hopats. Så t. ex. låge flera större samlingar ofullständigt katalogiserade. Och stadigt låge hundratals nytillkomna bokgåfvor i väntan på att blifva tillgängliga för bibliotekets kunder. Ett svenskt statsbidrag skulle omsider sätta afdelningen i stånd att funktionera fullt normalt och med hel effektivitet.

Riksbibliotekarien har i underdånigt utlåtande den 17 februari 1912 anfört:

Sedan riksbibliotekarien den 4 mars 1909 senast afgifvit utlåtande i ämnet, hade honom veterligen inga upplysningar framkommit angående Palmérs arbete eller den skandinaviska biblioteksafdelningens verksamhet och betydelse, som skulle kunna för-
anleda ett annat uttalande än det, riksbibliotekarien då ansåg sig böra aflåta. Riks-
bibliotekarien hade numera haft tillfälle att taga del af den under tiden fullständigt
utkomna »Catalogue du Fonds Scandinave de la Bibliothèque Sainte-Genève». Mot
de delar af denna katalog, som utarbetats af Palmér, hade riksbibliotekarien icke fun-
nit något väsentligt att anmärka. Riksbibliotekarien finge därför förnya sitt uttalan-
de af år 1909, att från de synpunkter, som han då ansett sig böra framhålla, d. v. s.
sökandens kompetens att uppehålla bibliotekariebefattningen, bibliotekets gagn för i
Paris vistande svenskar och dess betydelse såsom representerande svensk litteratur och
kultur i Frankrikes hufvudstad, anledning icke kunde finnas att vägra bifall till den
gjorda ansökningen.

Af hvad i ärendet förekommit torde vara tydligt, att lämpligheten och nyttan i och för sig af att vid S:te Genevièvebibliotekets nordiska afdelning hafva anställd en med svenska språket och litteraturen förtrogen person icke från något håll bestridts. Lika litet har man velat ifrågasätta, att så länge fransk lag hindrar, att utlänning aflönas med franska penningar, den svenska staten har berättigad anledning att lämna bidrag till aflönande af en dylik tjänsteman vid det i öfrigt af franska staten underhållna biblioteket. Slutligen torde i ärendet få anses utredt, att Palmér såsom biblioteksman innehar de för befattningen erforderliga egen-
skaperna. Att vid ärendets behandling år 1906 någon tvekan beträffande hans kompetens kunnat göra sig gällande, berodde dels på ofullständig-
heten i de uppgifter, hvilka då förelågo, dels och framför allt därpå, att Palmér af misstag råkat få ansvaret för ett bristfälligt katalogarbete, som tillkommit före hans tillträde till platsen.

I själfva verket torde man kunna säga, att det, oberäknadt sistnämnda båda omständigheter, uteslutande varit Palmérs i den utländska pressen framburna skarpt kritiska uttalanden angående Sveriges politiska och sociala

Departement-
scheffens.

förhållanden, som hittills afhållit statsmakterna från att bevilja det ifrågasatta, i sig blygsamt tillmätta anslaget.

För min egen del vill jag medgifva, att jag — bortsedt från åsiktsolikheter i skilda punkter — funnit Palmérs berörda uttalanden såsom framlagda inför utländskt forum icke i allo vara präglade af den måttfullhet, som man skulle kunnat önska. Jag vill emellertid härtill foga, att man, såsom ock svenska ministern i Paris framhållit, icke torde böra fästa allt för stor vikt vid Palmérs ifrågavarande, hufvudsakligen uti en numera nedlagd utländsk tidskrift framlagda yttranden. Deras räckvidd har sannolikt varit jämförelsevis ringa, och säkerligen hafva de ekat långt starkare här hemma än ute i världen.

Samtidigt vill jag betona, att Palmér gjort dessa uttalanden, hvilka för visso varit uttryck för en liflig personlig öfvertygelse, såsom privatman. Det missnöje, de för tillfället må hafva väckt, synes mig i alla händelser icke rimligtvis böra föranleda ett slags bestraffning i form af uteblifvet anslag till ett eljest för vårt land nödigt och nyttigt befunnet ändamål. Jag kan visserligen väl förstå, att en och annan ställt sig tvekande inför den frågan, huru det skulle uppfattas, om Palmér erhöle det begärda understödet och, äfven efter det han sålunda fått, så att säga, en från svensk sida officiellt erkänd ställning, fortsatte att inför en utländsk och därför lätt vilseledd läsekrets yttra sig skarpt klandrande om svenska förhållanden på det politiska och sociala området. Det framgår emellertid af Palmérs eget förberörda skriftliga yttrande den 11 april 1909 äfvensom af svenska ministrernas i Paris förut omförmälda, den 14 april 1909 dagtecknade utlåtande i ämnet, att Palmér själf hyser den uppfattningen, att ett svenskt statsbidrag till hans aflönande innebär en viss förpliktelse till varsamhet uti här ifrågavarande afseende.

Vid sådant förhållande finner jag mig utan tvekan böra förorda den gjorda framställningen, dock så att det begärda beloppet, 800 kronor för år, anvisas för åren 1912 och 1913. Jag gör detta så mycket hellre, som det icke kan vara Sverige värdigt att hålla sig tillbaka, då de öfriga nordiska länderna ansett sig böra officiellt understödja ifrågavarande verksamhet. Enligt hvad jag inhämtat, bidrager för närvarande den danska staten med 500 kronor och den norska med 400 kronor, hvarjämte ur allmänna medel från Finland anvisas 250 francs, allt för år räknadt.

Anslaget, hvilket, ehuru icke beräknadt i det Riksdagen förelagda förslaget till riksstat för år 1913, möjliggöres genom af Riksdagen å äskade anslag gjorda besparingar, torde böra utbetalas genom svenska ministern i Paris under bestämmelser, som Kungl. Maj:t kan finna godt meddela.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen att för beredande af bidrag för hvarterdera af åren 1912 och 1913 till aflöning åt den skandinaviske bibliotekarien vid den nordiska afdelningen af S:te Genièvebiblioteket i Paris med 800 kronor för år anvisa på extra stat för år 1913 ett anslag af 1,600 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna godt meddela.

Vid bifall härtill lärer hinder ej förefinnas för Kungl. Maj:t att af tillgängliga medel förskjuta hvad som af anslaget belöper på år 1912.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter i nåder gilla; och skulle nådig proposition af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, aflåtas till Riksdagen.

Ur protokollet:

Carl Fredr. Lagerfelt.